

ДІАГНОСТИКА РІВНІВ СФОРМОВАНОСТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті визначено критерії і показники, подано діагностувальні завдання для з'ясування рівнів сформованості соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей засобами англійського фольклору.

Ключові слова: соціокультурна компетенція, студенти мовних спеціальностей, критерії, показники, рівні, англійський фольклор.

В умовах сьогодення соціокультурна компетенція (СКК) постає необхідною складовою навчання іноземних мов, оскільки одночасне вивчення мови і культури сприяє формуванню "вторинної мовної особистості" та виходу на міжкультурну комунікацію.

Проблему формування англійської СКК студентів мовних спеціальностей досліджували такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як: М. Аріян, Є. Верещагін, І. Воробйова, Н. Ішханян, Т. Колодько, О. Коломінова, Ю. Кузьменко, В. Костомаров, Є. Пассов, В. Редько, В. Сафонова, Л. Смелякова, О. Соловова, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін, В. Топалова, А. Щукін, P. Adler, L. Bloomfield, D. Brown, J. van Ek, E. Hall, R. Lado в різних аспектах. Проте, не було розглянуто аспект формування СКК засобами англійського фольклору (АФ). Тому на сьогоднішній день існує необхідність у формуванні комплексного уявлення студентів мовних спеціальностей про АФ як один із засобів формування СКК.

Метою статті було визначити критерії, показники й методику діагностики рівнів сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ.

Констатувальний етап дослідження був спрямований на з'ясування початкового рівня знань АФ студентів мовних спеціальностей і умінь оперувати цими знаннями. На основі аналізу наукового фонду з теми дослідження та дослідницької роботи було встановлено критерії оцінювання рівнів сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ та їх показники: 1) когнітивно-термінологічний критерій з показниками: обізнаність з основними поняттями та системою фольклорних жанрів АФ; обізнаність з фольклорними текстами та їх особливостями; обізнаність з семантикою лексичних одиниць національно-культурного компонента; 2) соціокультурний критерій з показниками: вміння виокремлювати країнознавчу та лінгвокраїнознавчу інформацію у фольклорних текстах (ФТ) і розуміти її значення; вміння порівнювати соціокультурну інформацію (СКІ), вилучену із англійських ФТ, із подібною інформацією української культури; вміння застосовувати СКІ, вилучену із англійських ФТ, у своєму мовленні; 3) методичний критерій з показниками: вміння майбутніх учителів обирати, систематизувати фольклорний матеріал з урахуванням методичних складностей його вивчення; вміння планувати роботу з фольклорним матеріалом на уроках англійської мови; вміння вводити, закріплювати і активізувати одиниці національно-культурного змісту зі складу ФТ. Для здійснення діагностики рівнів сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ було розроблено завдання на перевірку знань та умінь за кожним із означених критеріїв. Наведемо приклади завдань.

Ключові слова	Особливості, притаманні ФТ	Приклади фольклорних текстів
1.	каламбур	What musical instrument will you not believe? Answer: a lyre.

	(puns)	
2.	гумор, чітке римування	"There was an Old Person of Fife, Who was greatly disgusted with life; They sang him a ball ad, And fed him on salad, Which cured that Old Person of Fife."
3.	асемантич ні сполуки	"Eeny, meeny, miny, moe", "Ip dip dip", "Ip dip doo", "Inky Binky Bonky"
4.	усталений зачин	"Once upon a time", "There was once"
5.	алітерація	"Robert Rowley rolled a round roll round", "A big black bug bit a big black bear", "She sells sea shells by the sea shore"
6.	порівнянн я	"As round as an apple, As deep as a cup, And all the king's horses Cannot pull it up."
7.	звуконаслі дування	"Twee tweedle dee, tweedle dee, went the fiddlers", "Baa, baa, black sheep"
8.	афоризми	"Time is a great healer", "Good health is above wealth"
9.	імена історичних і фольклорни х постатей, героїв або звичайних людей	Archbishop of Canterbury, King Arthur, Merlin, Uther Pendragon, Sir Ector, Sir Kay, Queen Guenevere, Sir Lancelot, Robin Hood, fairs, pixies, elf
10.	деформова ний сюжет	"Intery, mintery, cutery-corn, Apple seed and apple thorn; Wire, brier, limberlock, Five geese in a flock; Sit and sing by a spring, O-U-T, and in again"

1. Когнітивно-лінгвістичний критерій

Показник: обізнаність з основними поняттями та системою фольклорних жанрів АФ. Завдання 1. Мета: виявити обізнаність студентів про основні поняття та систему фольклорних жанрів АФ. Інструкція: доберіть правильну відповідь (кожна правильна відповідь – 1 бал).

1. Folklore is ...

- a) a socially constructed and shared view about what should or should not be, or what is, was, or will be;
- b) all the knowledge, beliefs, habits etc, of a racial or national group, still preserved by memory, or in use from earlier and simpler times;
- c) habitual group pattern of behaviour that is transmitted from one generation to another and is not biologically determined.

2. The academic and usually ethnographic study of folklore is called ...

- a) folkloristics; b) ethnography; c) linguistics.

3. The word 'folklore' was first used by ...

- a) Vladimir Propp; b) William Thoms; c) William Bascom.

4. Nursery rhyme is ...

- a) difficult to say without making a mistake;
- b) a question that is deliberately very confusing and has a humorous or clever answer;
- c) a rhythmical poem that amuses or soothes young children.

5. Limerick ...

- a) is a short well-known statement that gives advice or expresses something that is generally true;
- b) is a humorous short poem that has five lines that rhyme;
- c) provides formulas that help children choose sides for games.

6. Fairy is ...

- a) one who performs magic for entertainment or diversion;
- b) a living being, especially an animal;
- c) a tiny imaginary being in human form, depicted as clever, mischievous, and possessing magical powers.

7. Folk tales deal with ...

- a) the customs, superstitions, and beliefs of ordinary people;
- b) the legends, customs, superstitions, and beliefs of ordinary people;
- c) the legends, myths, and beliefs of ordinary people.

8. Lullaby is ...

- a) a simple, soothing melody sung to children to help them fall asleep;
- b) a religious song of joy and praise sung at Christmas;
- c) a type of work song traditionally sung by sailors.

9. Cumulative rhymes ...

- a) are difficult to say without making a mistake;
- b) are shot dramatic tales that often are longer than other types of nursery rhymes;
- c) in each successive verse, repeat the information presented in the earlier verses.

10. Riddle ...

- a) asks children to unravel a mystery or identify a certain object from clues in the verse;
- b) is a question that is deliberately very confusing and has a humorous or clever answer;
- c) is a short well-known statement that gives advice or expresses something that is generally true.

Показник: обізнаність з фольклорними текстами та їх особливостями.

Завдання 2. Мета: виявити обізнаність студентів з фольклорними текстами та їх особливостями.

Інструкція: Прочитайте приклади фольклорних текстів, зверніть увагу на їх склад. Оберіть фольклорні жанри до наведених прикладів (кожна правильна відповідь – 1 бал). Ключові слова: Limericks, Counting-out rhymes, Tongue twisters, Nursery rhymes, Riddles, Proverbs and Sayings, Legends, Folk tales.

Показник: обізнаність з семантикою лексичних одиниць національно-культурного компонента.

Завдання 3. Мета: виявити обізнаність студентів з семантикою лексичних одиниць національно-культурного компонента, які зустрічаються у ФТ. Інструкція: доберіть до ЛО з національно-культурним компонентом їх словникові визначення (кожна правильна відповідь – 1 бал).

1. cobbler	a. a violin
2. nay	b. pretty and healthy
3. doth	c. a word used to represent the sound you make when you sneeze
4. espy	d. someone whose job is making roofs from dried straw, reeds, leaves etc.
5. atishoo	e. to suddenly see someone or something
6. thatcher	f. <i>old use</i> a form of 'does'
7. fourscore	g. <i>old use</i> used to say no
8. bonny	h. someone who makes and repairs shoes
9. thou	i. eighty
10. fiddle	j. <i>old use</i> a word meaning 'you', used as the subject of a sentence

2. Соціокультурний критерій

Показник: вміння виокремлювати країнознавчу та лінгвокраїнознавчу інформацію у ФТ і розуміти її значення.

Завдання 4. Мета: вчити студентів виокремлювати країнознавчу та лінгвокраїнознавчу інформацію у фольклорному тексті і розуміти її значення. Інструкція: відновіть текст "Easter Eggs": розташуйте речення у логічному порядку (кожна правильна відповідь – 1 бал).

The Easter egg is quite as important an item to the modern manufacturer of toys and sweetmeats as it was to the ancient religious devotee, who believed that eggs laid on Good Friday could be kept all the year, simply because the day itself exercised some charm on the products of the farmyard.

a) Gébélin, author of The Religious History of the Calendar, answers these questions by saying that all the nations of antiquity – the Egyptians, Persians, Romans, Greeks, Gauls, and others – regarded the egg as an emblem of the Universe – a work of the supreme Divinity.

b) Why is a Christmas egg of no account at all?

c) Easter was the time of the solar New Year – the day of the renewal of all things – the incubation of Nature.

d) But why an egg? and why Easter?

e) The colouring and ornamentation of Easter eggs seems to have been part of the original custom, and was taken over by the Church, who used red to denote the blood of Christ.

1. ____; 2. ____; 3. ____; 4. ____; 5. ____.

Показник: вміння порівнювати СКІ, вилучену із англійських ФТ, із подібною інформацією української культури.

Завдання 5. Мета: виявити уміння студентів порівнювати СКІ, вилучену із англійських ФТ, із подібною інформацією української культури. Інструкція: Прочитайте англійську різдвяну колядку. Дайте відповіді на запитання: 1) Які традиції святкування Різдва у Великобританії є подібними до українських традицій? 2) Чим відрізняються традиції колядування на Україні? 3) Які страви готують на Різдво? (правильна і повна відповідь на одне запитання – 3 бали; якщо усі відповіді є правильно граматично оформленими нараховується ще 1 бал. Загальний бал – 10).

We wish you a Merry Christmas;

We wish you a Merry Christmas;

We wish you a Merry Christmas and a Happy New Year.

Good tidings we bring to you and your kin;
Good tidings for Christmas and a Happy New Year.
Oh, bring us a figgy pudding;
Oh, bring us a figgy pudding;
Oh, bring us a figgy pudding and a cup of good cheer
We won't go until we get some;
We won't go until we get some;
We won't go until we get some, so bring some out here
We wish you a Merry Christmas;
We wish you a Merry Christmas;
We wish you a Merry Christmas and a Happy New Year.

Показник: вміння застосовувати СКІ, вилучену із англійських ФТ, у процесі спілкування.

Завдання 6. Мета: виявити вміння студентів висловлювати власну думку з опорою на ФТ. Інструкція: Прочитайте фольклорний текст. Виокремте 2 приклади ЛЮ, які несуть у собі СКІ. Поясніть їх значення. Висловіть у письмовій формі власну думку, щодо відношення головного героя до релігії, і скажіть, яка країнознавча інформація запроваджена у тексті? (повна відповідь – 9 балів; якщо відповідь є граматично правильною нараховується – 1 бал; таким чином максимальна кількість балів за завдання – 10 балів).

Robin Hood Seeks a Guest

At one time Robin Hood lived in the noble forest of Barnesdale, in Yorkshire. He had but few of his merry men with him, for his headquarters were in the glorious forest of Sherwood. Just now, however, the Sheriff of Nottinghamshire was less active in his endeavours to put down the band of outlaws, and the leader had wandered farther north than usual. Robin's companions were his three dearest comrades and most loyal followers, Little John (so called because of his great stature), Will Scarlet, Robin's cousin, and Much, the miller's son. These three were all devoted to their leader, and never left his side, except at such times as he sent them away on his business.

On this day Robin was leaning against a tree, lost in thought, and his three followers grew impatient; they knew that before dinner could be served there were the three customary Masses to hear, and their leader gave no sign of being ready for Mass. Robin always heard three Masses before his dinner, one of the Father, one of the Holy Spirit, and the last of Our Lady, who was his patron saint and protector. As the three yeomen were growing hungry, Little John ventured to address him. "Master, it would do you good if you would dine early to-day, for you have fasted long." Robin aroused himself and smiled. "Ah, Little John, me-thinks care for thine own appetite hath a share in that speech, as well as care for me. But in sooth I care not to dine alone. I would have a stranger guest, some abbot or bishop or baron, who would pay us for our hospitality. I will not dine till a guest be found, and I leave it to you three to find him." Robin turned away, laughing at the crestfallen faces of his followers, who had not counted on such a vague commission; but Little John, quickly recovering himself, called to him: "Master, tell us, before we leave you, where we shall meet, and what sort of people we are to capture and bring to you in the greenwood."

3. Методичний критерій

Оскільки завдання до зрізів мають бути посилюючими для контингенту випробуваних, тому до передекспериментального зрізу не входили завдання для перевірки знань і умінь за методичним критерієм. Студенти I курсу ще не знайомі з методикою викладання іноземних мов і методичні рекомендації вони будуть отримувати під час навчання, тому, означені завдання будуть запропоновані під час проміжного і прикінцевого зрізів.

Для оцінювання знань учасників експерименту було умовно визначено максимальну кількість балів, яку може отримати студент – 100 балів. Максимальна кількість балів, які міг отримати учасник експерименту, визначалася ступенем складності завдання. Моніторинг наявності знань АФ і умінь оперувати цими знаннями здійснювався за такими ознаками: знання основних понять та системи фольклорних жанрів АФ (10 балів); знання англійських ФТ та їх особливостей (10 балів); знання семантики лексичних одиниць національно-культурного компонента (10 балів); вміння виокремлювати країнознавчу та лінгвокраїнознавчу інформацію у ФТ і розуміти її значення (5 балів); вміння порівнювати СКІ, вилучену із англійських ФТ, із подібною інформацією української культури (10 балів); вміння застосовувати СКІ, вилучену із англійських ФТ у процесі спілкування (10 балів); вміння майбутніх учителів обирати, систематизувати фольклорний матеріал з урахуванням методичних складностей його вивчення (15 балів); вміння планувати роботу з фольклорним матеріалом на уроках англійської мови (15 балів); вміння вводити, закріплювати і активізувати одиниці національно-культурного змісту зі складу ФТ (15 балів). Завдання за методичним критерієм оцінювалися за обсягом виконання, його правильністю, доцільністю використання на означеному етапі, співвіднесеністю завдань із програмою для учнів загальноосвітніх шкіл.

Після виконання завдань були проведені відповідні обчислення, які дали змогу визначити загальний рівень сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ. У рамках кожного з критеріїв сформованості СКК були визначені такі загальні рівні: високий (100 – 76 балів), достатній (75-51 бал), задовільний (50-26 балів) та низький (25-0 балів). Для виявлення рівня сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ необхідно було виявити рівень її сформованості за кожним із запропонованих критеріїв. У ході виконання завдань за критеріями оцінки були розподілені таким чином: за завдання, за яке нараховувалася максимальна кількість балів – 10 балів: 1-2 бали – "1", 3-4 бали – "2", 5-6 балів – "3", 7-8 балів – "4", 9-10 – балів – "5"; за завдання, за яке нараховувалася максимальна кількість балів 5 балів: 1 бал

– "1", 2 бали – "2", 3 бали – "3", 4 бали – "4", 5 балів – "5"; за методичним критерієм за завдання максимально нараховувалося 15 балів: 1-3 бали – "1", 4-6 балів – "2", 7-9 балів – "3", 10-12 балів – "4", 13-15 балів – "5"; якщо студент не набрав жодного балу за завдання – "0". При оцінюванні кожного учасника експерименту йому присвоювалася певна кількість балів і вираховувалося середнє арифметичне для кожного студента, а потім для всієї групи студентів.

У результаті аналізу отриманих експериментальних даних були виявлені рівні сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ на початок експерименту. Високий рівень не було виявлено у жодного студента, оскільки завдання за методичним критерієм на цьому етапі студенти ще не були в змозі виконати. На достатньому рівні перебувало лише 2 % студентів ЕГ-1, 4 % студентів ЕГ-2, 2 % студентів КГ. Задовільний рівень було виявлено у 14 % студентів ЕГ-1, 18 % у ЕГ-2, 16% у КГ. Переважна більшість студентів знаходилася на низькому рівні: 84 % (ЕГ-1), 78 % (ЕГ-2), 82% (КГ).

За результатами передекспериментального зрізу було визначено коефіцієнт рівнів сформованості СКК за формулою:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^t \alpha_i}{\sum_{i=1}^t b_i},$$

де К – коефіцієнт рівня сформованості СКК студентів мовних спеціальностей, α_i – кількість балів, отриманих за одним з критеріїв, b_i – максимальна кількість балів за цим критерієм.

Кількісні дані щодо коефіцієнта рівня сформованості СКК студентів мовних спеціальностей за всіма критеріями враховувалися за формулою:

$$K \approx \frac{a + b + c}{N_{\max}}$$

де К – коефіцієнт рівня сформованості; а – бал, одержаний за перший критерій; b – бал, одержаний за другий критерій; с - бал, одержаний за третій критерій; N_{\max} – максимально можлива сума балів.

Коефіцієнт рівня сформованості соціокультурної компетенції

студентів мовних спеціальностей (передекспериментальний зріз)

Коефіцієнт рівня сформованості СКК	Група (%)		
	ЕГ-1	ЕГ-2	КГ-1
1,0 – 0,81	0	0	0
0,80 – 0,61	2	4	2
0,60 – 0,41	14	18	16
0,4 і нижче	84	78	82

Згідно з даними, наведеними в таблиці, найвищий коефіцієнт рівня сформованості СКК – 1,0 - 0,81 не спостерігався у студентів жодної групи. У частини студентів (2 % у ЕГ-1, 4 % у ЕГ-2, 2 % у КГ) коефіцієнт рівня сформованості СКК коливався у межах від 0,80 до 0,61. У 14 % студентів ЕГ-1, 18 % – ЕГ-2, 16 % – КГ коефіцієнт склав 0,60 - 0,41. У значної частини випробуваних (84 % та 78 % в експериментальних і 82 % у контрольній групі) було виявлено рівень коефіцієнта нижче 0,40.

Отже, як засвідчують результати експериментальної роботи з виявлення початкового рівня сформованості СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ, у більшості студентів КГ та ЕГ-1, ЕГ-2 спостерігається приблизно однаковий досить низький рівень. Ці дані дають підставу стверджувати про об'єктивну необхідність у коректуванні процесу мовної підготовки студентів у напрямку більш інтенсивного формування СКК студентів мовних спеціальностей засобами АФ.

Подано до редакції 24.09.12
